

สรุปจุดเด่นของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

1. ประวัติความเป็นมา

พ.ศ. 2539 นายเกตชัย มานะ เข้าทำงานที่มูลนิธิโครงการหลวงสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ทำให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้งานด้านการผลิตสินค้าเกษตร การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตร จากมูลนิธิโครงการหลวงและเทคนิคในการผลิตจากเกษตรกร

พ.ศ. 2555 ได้ลาออกจากราชการประจำเพื่อกลับมาดูแลครอบครัว มีเป้าหมายเพื่อหาความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร และต้องการกลับมาพัฒนาบ้านเกิด พร้อมกับทำในสิ่งที่ตนเองรัก สร้างความสุขของการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในระยะแรกนั้น พบว่า เกษตรกรในหมู่บ้านของตนประสบปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปลูกพืชชนิดเดียวซ้ำ ๆ กัน โดยไม่มีการปรับปรุงดิน และการบริหารจัดการแปลงที่ใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายอ่อนแอลง รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครอบครัว จากปัญหามากมายที่ได้กล่าวมานั้น นายเกตชัย มานะ จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตรกรรมที่ตนได้เรียนรู้มา เป็นทุนเดิมและประสบการณ์ในการทำงาน ให้แก่ประชาชนในชุมชนและผู้สนใจศึกษาเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนและพัฒนาอาชีพการเกษตร เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และลดต้นทุนการผลิต ได้ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ด้านการเกษตร จึงได้เริ่มต้นทำแปลงเกษตรตัวอย่าง ซึ่งลงมือทำด้วยตัวเอง โดยมีคติประจำใจ “คำพูดสวยหรู ไม่สู้ลงมือทำ”

พ.ศ. 2556 เข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระเป็นอาสาสมัครของกระทรวงมหาดไทย จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2557 งดการใช้สารกำจัดวัชพืชทุกชนิดในพื้นที่การผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต และลดความเสี่ยงด้านปัญหาสุขภาพของตนและคนในครอบครัว พร้อมขุดสระเก็บน้ำเพิ่มอีก 1 บ่อ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง ควบคู่กับการเลี้ยงปลาตกในบ่อดิน

พ.ศ. 2558 เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตร แก่เกษตรกรผู้สนใจ สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใน ศพก. ได้

พ.ศ. 2559 ดำเนินการจัดทำแปลงเรียนรู้ภายในพื้นที่ จำนวน 6 ฐานการเรียนรู้

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 ข้าว การลดต้นทุนการผลิต

ฐานการเรียนรู้ที่ 2 ปศุสัตว์

ฐานการเรียนรู้ที่ 3 การพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพการผลิตไม้ผล (ลำไย)

ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การปรับปรุงบำรุงดิน

ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ประมง

ฐานการเรียนรู้ที่ 6 บัญชีครัวเรือน

พ.ศ. 2560 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรและกองสลากรีนแบ่งรัฐบาล ในการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมภายในศูนย์เรียนรู้ เพื่อรองรับคณะเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

พ.ศ.2562 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลุ่ม ตำแหน่ง เภรัญญิก ทำหน้าที่ ช่วยบริหารจัดการรายรับรายจ่ายและการจัดทำบัญชีของกลุ่ม

พ.ศ.2563 - ปัจจุบัน ได้ดำเนินพัฒนาศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อหาองค์ความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ศูนย์ฯ และการเพิ่มกิจกรรมภายในศูนย์ ได้แก่

- การเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri - Map) กิจกรรมพัฒนาที่ดินเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (Agri - Map)

- การเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”

- เพิ่มกิจกรรมด้านปศุสัตว์ โดยการเลี้ยงโคพื้นเมือง

- ติดตั้งระบบน้ำภายในแปลงเรียนรู้ไม้ผล

ผลจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นไร่นาสวนผสมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการใช้ที่ดิน เงินทุน แรงงาน และการบริหารจัดการที่ดี ใช้ปัจจัยการผลิตให้คุ้มค่า เพื่อลดต้นทุนการผลิตที่ให้ผลตอบแทนสูง เป็นการลดความเสี่ยงและสร้างรายได้สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคงต่ออาชีพและครอบครัว

2. ความสำเร็จตามเป้าหมายของ ศพก. และปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

2.1 ความพร้อมด้านองค์ความรู้และการถ่ายทอดความรู้

ด้วยประสบการณ์การทำงานที่มูลนิธิโครงการหลวง พื้นฐานการประกอบอาชีพของครอบครัวทัศนคติที่ดีต่อการทำอาชีพเกษตรกร และการลงมือทำจริงเพื่อหาคำตอบ ทำให้นายเกตชัย มานะ มีองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการเกษตรจากการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทดลองนำนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ได้รับองค์ความรู้มาจากงานวิจัย และนโยบายส่งเสริมของหน่วยงานต่างๆ มาใช้ในศูนย์ ลองผิดลองถูกเพื่อหาวิธีที่ดีและเหมาะสมต่อพื้นที่ของตนให้มากที่สุด จนกระทั่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกรที่สนใจในพื้นที่ใกล้เคียงได้ มีทักษะและประสบการณ์ในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ที่สะสมมาตั้งแต่อดีต เมื่อครั้งที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่มูลนิธิโครงการหลวง จนถึงปัจจุบันที่ได้ลงมือทำเองจนเกิดผลสำเร็จ

2.2 ประสบการณ์ในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในเวทีต่างๆ ดังนี้

กิจกรรม	องค์ความรู้	เวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้
โครงการปิดทองหลังพระ	การทำเกษตรแบบผสมผสาน	ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘
กิจกรรมการลดหมอกควันในพื้นที่การเกษตร	การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓

กิจกรรม	องค์ความรู้	เวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้
กิจกรรมการศึกษาดูงานภายใน ศพก.	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ - การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียง - การบริหารจัดการการผลิตลำไยคุณภาพ (ในฤดูและนอกฤดู) - การผลิตข้าวปลอดภัยและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว - การเลี้ยงสุกรขุน - การเลี้ยงปลาในกระชังบ่กและวงบ่อซีเมนต์ - การเลี้ยงผึ้งโพรง - การปลูกไม้ผลเขตหนาว - การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ - การทำบัญชีฟาร์ม - การทำระบบน้ำภายในแปลงปลูก - การขยายพันธุ์พืช - การผลิตสุราพื้นบ้าน 	ปี ๒๕๕๙-ปัจจุบัน

2.3 การเป็นที่ยอมรับจากชุมชน/เครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ

นายเกตชัย มานะ เป็นที่รู้จักของหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดี จากการเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงาน และมักจะเข้าร่วมอบรมในกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1. ได้รับคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรหมอดินอาสา จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา และได้ถ่ายทอดวิธีทำปุ๋ยคอกปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดิน ที่ออกอากาศช่อง MCOT HD วันที่ 23 กันยายน 2563 (ลิงค์สำหรับรับชมรายการ <https://www.youtube.com/watch?v=PNlWzi7dKrc>)

ทั้งนี้ ในปัจจุบันก็ยังเป็นหมอดินอาสา และได้มีการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ จากการเข้ารับการอบรมในโครงการ/กิจกรรมของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา

2. ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดเกษตรกร บุคคลทางการเกษตร และสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด (สาขาอาชีพทำไร่นาสวนผสม) ประจำปี 2565 จากกรมส่งเสริมการเกษตรและจังหวัดพะเยา

3. ได้รับคัดเลือกให้เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย ระดับเขต เขตตรวจราชการที่ 16 ประจำปี 2565 จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา

4. ได้รับเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่น สาขาบัญชีฟาร์ม ระดับจังหวัดปี 2566 จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดพะเยา

5. เป็นผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำ จิตอาสาและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

3. แผนการพัฒนา ศพก. ในอนาคต

- เครือข่าย ศพก. ได้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่เป็นประจำ ปีละ ๔ ครั้ง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมักจะมีการวางแผนเพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนา ศพก. พร้อมทั้งเรียนรู้และพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

- มีการนัดประชุมสมาชิก ศพก. เครือข่าย และมีโครงการจัดประชุมเยี่ยมเยือน ศพก. เครือข่าย เพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้แต่ละ ศพก. เครือข่ายมีศักยภาพในการเป็นต้นแบบในการส่งเสริมการเกษตรใช้กับเกษตรกรในพื้นที่

- พัฒนาระดับตนเองจากเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการ